

Dese sijn gemeenlyk jonge losvollen; dewelke haar Vrienden van dit haar booznemen verwittigd hebbende / soo laten dese niet na / sig ter bestemde tyd gewapend by deselve te verboegen / om haar dit schoone werk te helpen uitvoeren; 't welk nochtans selden gebeurd / sonder datse met beblorde koppes daar van daan komen / als uit dit volgende boozbeeld ten overvloede kan blyken.

Den Marquis van Villa Hermosa / en den Hertog van Desjar waren die gene / die'er ons in den jare 1679. dit staaltie van verschaffen. Den Hertog ging des avonds omtrent negen uren uit sijn huis / by sig hebbende honderd sakkelen van wit wasch / die twee aan twee boozen en om hem gedzagen wierden. Boozhem heenen gingen zestig van sijne Vrienden / en honderd agter hem / welke alle haar Pagies en Lakkepen by sig hadden. Dit maakte / gelijk men denken kan / een tamelyk lange processie. Een ieder herst'er de weet van / wanneer dit werk dooz luiden van sulken aansien / staat verrigt te worden. Alle de Dames sijn dan aan de Vensters / met Tapjten / op haar Balcons / daar ten wederzypden sakkels sijn aangehegt / om andere te beter te kunnen sien / en van andere te beter gesien te worden.

Chans gaat den Ridder van de Discipline booz by met sijn gebolg / en goet het Edele geselschap: maar het gene waar uit die moete ontstaat / is / dat somtijds den anderen Disciplinant / die sig en moediger en welgemaakter agt te sijn / als de eerste / ook dooz die eiegenste straat komt passeren / met een gebolg niet minder talryk / en wel gewapend als het boozgaande. En dit was just het gene / 't welk boozviel tussen die twee Heeren / die wy soo eben genoemd hebben; waar van den eenen soo wel als den anderen de hoogerhand wilde hebben / en geen van beide genegen was te wijken.

De Knechts van dese twee strydende partpen / stieten malkander de sakkels in 't aangesigt / verbydende daar dooz elkanders hare en baarden / en de vrienden van den eenen trokken de degens tegen die van den anderen. Ondertussen sogten onse twee Helden / die geen andere wapenen als haar geesels hadden / malkanderen op / en malkander eindelyk gebonden hebbende / vingen spreken bysonder twee gebeft aan; dat wel bloedig / maar egter niet doodelyk was. Dese / na datse de roeden om malkanders ooren aanstukken geslagen / ende den grond als met kleine stukjes van het touws / waar van die gemaakt waren / besaid hadden quamen se tot vultslagten / niet anders als of het stokken-dragers geweest waren. Eindelyk moest den Hertog van Desjar booz den Marquis de Villa Hermosa / als booz ditmaal de sterkste synde / wijken. Men raapte de gebrookene roeden weder op / en herstelde die soo goed als men konde. De groote Mutz / die inde goot was geraakt / wierd weder afgebaagd / en op het Hoofd van den Disciplinant gesteld. De gequisten wierden te huis gebragt / en de andere herbatten de processie staatelijker als te vooren / ten minsten de helfte van de Stad rond gaande. Egter moet men sig niet verbeelden / dat

hoedani-
gen wyle
deselve sig
discipline-
ren.

't Welk
dikwils
quade ge-
volgen na
sig sleept.
Voorbeeld
hier van in
den Mar-
quis de
Villa Her-
mosa, en
den Her-
tog van
Vejar.

Die mal-
kander
ontmoe-
tende, niet
wyken
willen,

Waar
door een
bloedig
geveft,
tussen haar
en haar
gevolg
ontstaat.

In her
welke den
Marquis
de over-
hand be-
houd;

Waar van den Hertog te verzees te vengie loekt.

Groote maaltyden in diergelijke gelegentheden aangeregt.

Idelle lofuitingen aan den Discipulant, wegens sijn gedrag gegeven.

Waare boetveerdige verwekken medelyden in het aanschouwen. Haarliuder ellendige toetsel, en sware kastydinge.

alles wat in dese gelegentheden voorvald te betrachten is / daar word seer ernstig in gebogten / doozgaans verscheide Luiden g'quetst / en somtijds ook wel dood geslagen. Ook worden de oude byandschappen by dese gelegentheden wel weder opgehaald / en een ieder soekt sig na sijn uiterste vermogen van deselve te wreken. Ook is waar dat den Hertog des volgenden daags wel genegentheid had / om revenge van't gepasseerde te nemen; maar den Koning van dit voorval ondertrigt sijn de/het so wel hem als den Marquis verbieden / uit haar huysen te gaan.

Maar om nu weder te komen tot het gene in diergelijke gelegentheden word gepleegd / soo moet men werten / dat als dese groote Debotarissen weder te huys komen / sp daar een groote maaltijd bereid vindten / en die nog wel uit allerhande soorten van blesch is toegeregt; en dat het selve altoos geschied op een der laatste dagen van de goede week: want sp gelooven dat sp na het verrigten van soo groot en heilig een werk / wel een weinig quaads bedzyben mogen.

Dooz af dan laat sig den Patient de schouderen een gezuimen tyd wzyben / met spongien die in asjn en zout gedoopt sijn / op dat'er geen geklonterd bloed mogt blyben / en daar na komen te verrotten. Hiet na gaat hy met sijn vzienden aan tafel sitten / en ontfangd van deselve beele lofuitingen / welke hy sig inbeeld wel verdiend te hebben. Een ieder segt hem op sijn beurt / dat'er by geheugenis van menschen / noit iemand sig met soo veel bevalligheid en goede g'zatie gedisciplineert heeft. Sp bergzooten alle de baden dooz hem gepleegd / maar boven alle het geluk van die Dame / om welke hy dese Galanterie heeft aangevangen. Dese gansche nage werd dooz gebjagt met dit slag van bedzyben / en dikwils is die gene / die sig selven soo wel heeft gegeeseld / daar van soo swak en siek / dat hy den volgenden Paaschdag niet kan ter misse gaan. Geloofd niet / mijn Heer / dat ik dit verchale om slechts H Co. te vermaken / of het verhaal selve eenigzins opschikke; alles wat ik H Co. dies aangaande segge / is waaragtig na de letter / ook en schrybe ik niets / of H Co. sal de waarheid van het selve kunnen verstaan / uit alle die oft tot Madryd geweest sijn.

Evenwel en belet dit niet / dat'er ook war boetvaardige gebonden worden / welke rs aanschouwen alleen iemand tot mededogen bewegen moet. Dese sijn gek eed op deselve wyse / als die gene die sig Disciplineren / uitgesonderd dat sp van de schouderen tot op de middel toe / naakt sijn / en haar lichaam / dooz een nauwe of enge mat / soo geperst en gedrongen hebben / dat de huid die tussen beiden gesien word / daar van geheel paars en blauw is. Haar armen sijn ook met diergelijken mat omringd / en daar dooz geheel uitgestrekt. Over haar rugge en armen dragen sp bloote degens / selfs tot seben in 't getal toe; dewelke haar quetsen soo ras sp sig maar een weinig te steek bewegen, of wanneerse komen te struikelen of te vallen; dat seer dikwils gebeurd / om datse blootsvoets gaan; en de straten so scherp sijn / datse niet wel konnen gebjulte worden / sonder de voeten swaarlyk te beschadigen. Daar sijn'er

sijn'er nog andere / die soo swaare kruisen dzagen / dat sy daar onder als blyben beleggen. Ook en sijn dit niet altyd gemeene Luiden / want men bind'er selfs van de booznaamste onder. Dese laten sich dooz veele van haar huisgenoten versellen / die vermond sijn / en het aangesigt bedekt hebben / om van niemand gekend te worden. Dese luiden dzagen wijn / asijn / en andere dingen booz dese boetvaardige / die dikwils booz dood op straat ter neder ballen / dooz de pynen en moepelshkeden / die se sig selve aan doen.

Dese boeten worden gemeenlijk haar dooz de Biegtvaders opgelegd / en ballen somtijds soo streng / dat die gene / welke die heeft uitgestaan / selden een jaer daar na in't leven blyst. Hier van daan was het / dat den Puncius / die in den jaer seftienhonderd negen en t'zeventig / tot Madrid / van wegen den Paus resideerde / aan alle de Biegtvaders verboden had / die selve in 't toekomende iemand op te leggen. En vermits men egter sekerd dien tijd veele gesien heeft / die dese kastydinge onder gingen / soo heeft men reden van te onderstellen / dat de soodanige het selve veel eer uit eigen beweginge / als dooz aandradinge van andere gedaan hebben.

Van het begin van de goede weeke af / tot aan den dag van Quasimodo / kan men niet uit sijn huis gaan / sonder een groot getal van diergelyke Penitenten te ontmoeten / dewelke sig op den Goeden brydag alle in een ommegang / of Processie / vertoonen. Hier by komt / dat de Dames op desen dag meer opgetoid sijn / dan of sy trouwen souden. Sy stellen sig op haar Balcons vercierd met schoone tapyten / en kuffens na proportie ; ja men siet in dese gelegenheid somtijds in een huis meer als honderd van dese Dames. De Processie begint gemeenlijk ten vier uren 's avonds / en is ten agt uren nog niet geindigd ; sijnde het getal van menschen / dat daar gesien word / niet om uit te drukken.

In die gene / waar van wy tegenwoordig spreken / bevond sig den Koning / Don Juan / de Cardinalen / de Gesanten / de Grandes / de Hobelingen / en booz de rest alle aansienlijke luiden van het Hof / en van de Stad / ieder met een witte wasschen kaerse in de hand / en der selven huisgenoten / die ten grooten getale waren / dzorgen alle tootzen en flambautzen / 't welk een schoone verligtinge gaf. In dese Processie sag men alle de Kruisen en Bannieren met sloers bedekt / ook waten'er veele trommelen op deselve maniere toegesteld / op dewelke gestagen wierdeben eens / als of'er een Heldoverste overleden was / en de Trompetters bliesen van gelijken doerbigen woisen. Des Konings Lijstwagt / bestaande uit vier Compagnien van verscheide Natten / te weten Bouzondiers / Spanjaarden / Duiters / en die de La Lançella / dzorgen haar wapenen met rouw bekleed / en sleeten die langs de aarde. Daar waten ook sekere werktuigen op tonneelen verheben / verbeeldende de verhozgentheden van het leven en sterben van onsen Saligmaker. De Beelden / die dit vertoonden / waren van een

Die gemeenlijk streng is, datse geen jaar daar na leven.

Groot getal der selven tot Madrid.

Welke sig alle opden goeden Vrydag in Processie vertoonen.

Voorbeeld van eene die seer plegtelyk was.

By welke ook sekere my Periculen Beelden wierden gesien.

natuurlijke gzoote / maar alle seer qualijk gemaakt / en nog erger gekleed: En onder dese waren'er soo swaar / datse van honderd mannen moesten gedragen worden; en van de soodanige sijn'er wonderlijk veel / om dat een ieder Parochie de sijne heeft. Onder anderen was'er de Heilige Maagd die na Egypten blugte / sittende op een Esel / die seer pragtig was uitgedoft / sijnde het dekkleed van den selven met schoone peerlen gesiikt / hoe wel het voor de rest seer swaar en plomp was.

Onge-
meenen
pragtigen
omme-
gang, op
den Sacra-
mentsdag.

Nog moet ik U Ed. seggen / dat ik het Feest van het Heilige Sacrament gesien hebben / het welke hier seer plegtelyk gebieerd word. Men doet'er een algemeenen ommegang / bestaande uit alle Parochien / en uit alle de Geestelyken / die hier in een uitnemend groot getal sijn. De straten / waar door deselve passeren moet / worden met Capjten behangen / die waarlyk de schoonste van de wereld sijn / niet alleen ten opsigt van die van de Kroon / die soo wel als de andere by dese gelegenheid gesien worden; maar selfs ten opsigt van duisend andere / die particuliere personen toekomen / en mede soo schoon sijn alsse behoorren. Alle de Balcons sijn sonder tralien / bedekt met de voorzcheyben Capjten / daar kostelyke kussens op leggen / en boven welke Balcons verhemeldsels sijn. Nog is'er een seilwerk over de straat gespannen / dat van de eene syde van deselve tot de ander gaat / om te beletten dat de stralen der Sonne niet en verbeelen.

Op dit Seilwerk word water gegooten / ten einde het dieg te meet koelte geven sou. De Straten sijn alle met sand bestroeid / dat seer nat is gemaakt / en geheel met bloemen bedekt / soo dat men niet anders als op deselve gaat. De Rustplaatsen sijn by uitsteekentheid groot / en op het allerheerlykst verciert en opgeschikt.

Waar by
den Kon-
ning, het
gansche
Hof, en
alle luiden
van aan
sien tegen-
woordig
waren.

Geen Vrouwen altoos gaan in dese Proecessie. Den Koning was'er / een kleed aan hebbende van swarte en glimpende taf / geboorduud met blautwe en witte sijde. De moutwen in tegendeel waren van wit taf / en geboorduud met blautwe sijde / en swarte Agathsteenen; sijnde by uitsteekentheid lang / en van vooren open. Sijn mantel had hy om den arm / en sijn Orde van Goud en Edelgesteenten / aan het welke een klein geitje van Diamanten hing / aan den hals. Ook had hy boucles van Diamanten op sijn schoenen en kousebanden / een grooten hoedband om den hoed / die by na een glans gaf als de Sonne / beneffens een knoop van Diamanten / waar mee den hoed was opgebonden / en onder die knoop hing een perel / diese de Peregrine noemen / en die soo groot is als een middelmatige peer / en van deselve gedaante. De Spanjaarden seggen / dat dese de aller schoonste is / die ooit in Europa gesien is / en dat soo wel de wateringe / als andere hoedanigheden van deselve / volmaakt sijn. Het gansche Hof / sonder eenige uitsonderinge / volgde het Sacrament. De Raden van alle de respective Collegien / gingen / sonder eenig regard te nemen op den voortang / soo als het voorquam / hebbende witte wasschen haarsen in haar

handen. Den Koning had'er mede een / en ging aldernaast agter het Tabernakel / daar het Sacrament was. En dit was waarlijk een van de schoonste ceremonien / die men sien konde.

Ik merkte hier aan / dat alle de Edeluiden van de Kamer / ieder een gzoote gouden sleutel aan haar sijden hadden / sijnde die van des Konings Kamer / in dewelke sy na haar welgevallen gaan konnen. Ook waren'er verscheide Ridders van Maltha / die alle een kruis van haar Oorde / sijnde van Hollands linnen / op haar mantels geboorduud hadden.

't Was omtrent twee uren na de middag / eer dat de Processie was weder gekeerd / en wanneer deselve hoor by het Paleis passeerde / soo wierden'er een meenigte van Buurpijlen afgeschoten.

Den Koning was de Processie gaen binden tot Sancta Maria / sijnde een Kerk niet verre van het Paleis. Alle de Dames van aansien / doen op desen dag haar somer habit aan. Men sietse op haar beste opgeschikt op de Balcons / hebbende gansche korven met bloemen / en houtellien met welriekende wateren / by sich / diese onder den hoop werpen / wanneer de Processie hoor by komt. Gemeenlyk sijn de drie Compagnien Gardes van den Koning / op desen tyd in het nieuwt gekleed.

Wanneer het Heilige Sacrament weer inde Kerk gekomen is / soo gaat een ieder na sijn huis eeten / om sig daar na by de Autos te laten binden. Dit sijn Tragedien waar van het boozwerp wel godbzugtig is / maar die op een gansch mislyke en bzeemde wyse gespeeld worden. Men vertoondse in het Hof / of in de straat van den President van soodanigen Conseil of Raadsvergaderinge / dewelke het selve toekomt. Den Koning komt'er / en alle personen van aansien ontfangen 'sdaags te vooren bziesses / om sig daar te laten binden. Men heeft reden om sig te verwonderen / wanneer men siet / hoe grooten getal flambauwen dat in deselve word ontslooken / op een tyd wanneer de Sonne haar Straalen Lijnrecht op de Comedianten schiet / en wegens sijn gzoote hette de waschhaarsen als boter doet smelten. Maar het ergste van allen is / dat'er de impertinentste stukken van de wereld gespeeld worden: Voordanig sonder twyffel dat gene is / het welke ik tegenwoordig gaa verhalen.

De Ridders van S. Jacob / segge ik / waren by den anderen vergaderd / en onsen Saligmaker quam / en bad haar / dat sy hem in haar Oorde wilde nemen. Orel onder haar waren'er die het selve wel wilden toelaten / maar de oudste beweerden het tegendeel / haar luden beetooneude het ongelijk dat men de Oorde aan sou doen / mits daer in een persoon te ontfangen / die in een geringe staat gebooren was: dat sijn Vader een arme Schpeinwecker geweest was / en sijn moeder de hofst met napen geworden had. Ons Heer verwagte een langen tyd met ongeduld / ongerust sijnde wat resolutie men hier over nemen sou: Eindelyk besloot men / hoewel met eenige tegenhad / ons

Autos, sijnde een secker slag van Tragedien, na 't eindigen van dese Processie gehouden.

Voorbeeld van eene, die seer impertinent was.

Heere sijn versoek af te slaan; maar men gaf met een / een abbtis / om dese swarigheid weg te nemen / hier in bestaande dat men expes de Orde van Christus booz hem opregten sou / sijnde die van Portugaal / gelijk wy elders gesegd hebben / en hier mee toonde sig elk voldaan te sijn.

Nader aan
merkinge
hier over.

Niemand moet sig egter verbeelden / dat dit geschied uit quaataardigheid / of uit veragtinge booz den Godsdienst / ter contrarie souden sy lieber sterben / als in het allerminste in gebreke te blijven / aangaande het respect datse daar booz schuldig sijn / ten minsten volgens haar luider gedagten. Maar mijn's oordeels komt het daar van daan / datse te grooten agtinge booz de Orde van S. Jacob / sijnde de booznaamste onder de Spaanse / en te grooten veragtinge booz die van Christus hebben / sijnde die van de Portugiesen; en datse slegts het selve hier mee willen verbeelden: hoewel dit mede niet nalaat / soo ligtvaardig / als prophaan te sijn. Dese Autos duren een maand / en men heeft'er overbloed van Confituren / en Geyde wateren / en die'er ook seer wel te passe komen / want men sterft'er als van hette / en men verstikt van het stof en builigheden.

Belacche-
lijke Pro-
cessie van
een Paus,
en sestig
Cardina-
len.

Lust u nog een ander vertooninge te sien / siet daar een die wy ontmoeten / soo ras de boozgaande geindigd was. Wy waren na het Prado uit wandelen gereden / en hadden het geluk van den Nuncius van den Paus / en den Ambassadeur van Venetien te ontmoeten / wanneer wy een staags een groote illuminatie langs een alleé sagen komen / en ter selver tijd sestig Cardinalen verschijnen / sittende op Muilefels / verclerd met haar gewoone kleederen / en roode hoeden. Na dese volgde de Paus / die gedragen wierd in een Machine / omvangen met groote voet Capijten. Hy sat onder een verhemeldsel in een fanteuil / sijn Wyter en de Sleutels van S. Pieter lagen op een kuffen / by sig hebbende een Whwaterbat / hol water van Oceanbloesems / waar mee hy al de wereld besproeide. De Processie ging met groote staatigheid / en wanneer se tot aan het einde van het Prado gekomen was / soo begonnen de Heeren Cardinalen elk om stryd haar best te doen / om dooz duisend scatsen en poetsmakersen sijn Heiligheid te verheugen. Sommige wierpen haar hoeden over de bomen / en verhoegden sig met een geswindheid onder deselve / om die weer op haar hoofden te doen vallen. Andere gingen op de sabels van haar Muilefels regt over einde staan / en dedden haar soo hart loopen / als sy konden. En een grooten toeloop van Volk / kon niet anders als ern groot gebolg van die illustre geselschap maken.

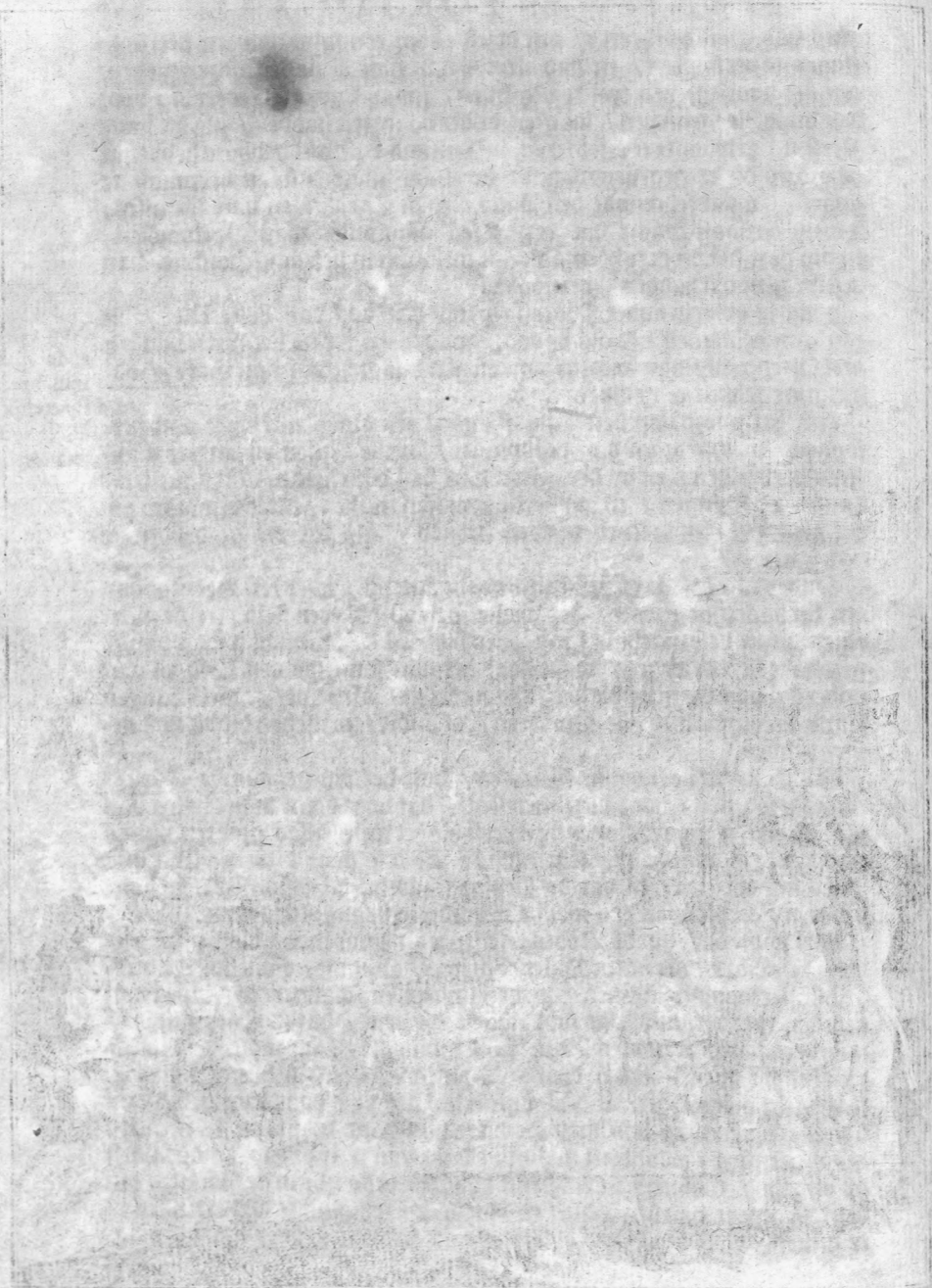
Waar over
den Nun-
cius ver-
stoord
word.

Wy vzaagden den Nuncius / wat dit seggen wilde? en hy gaf tot antwoord / sulks niet te weten / maar wel dat hem dese plaifanterie niet aan stond / en dat hy in deselve niets vond dat goed was. Hy vond dan om te vernemen / waar dit Sacro Collegio van daan quam? en verstond / dat het een Feestdag van de Bakkers was / die alle jaren gewoon waren dese heerlyke plegtelykheid te verrichten. Den Nuncius

J. Wandelaar. inv. fec.

Belachelyke Procelsie, van een Paus, en sestig Cardinaelen.

Deel 1. Inhoud van een familie en folio 1. in handen

rlus had gzoote begeerte / om deselve dooz een salve van een deel stok-
slagen te verstooren / en had alreeds aan sijne dienaars oordje gegeven /
om het boozschyben spel te beginnen / maar wy intercedeerden booz
dese onnossele menschen / die geen ander oogmerk hadden / als dit haat
feest na gewoonte te celebzeren. Iemand evenwel gehoozd hebbende
de oordjes die'er gegeven waren / om haat luider ruste en vermaak te
stooren / waar schouwde den Paus / en de Cardinalen van dit alles ;
't welk oorzaak was / dat dese feest aanstonds was afgebrooken ;
en wy van het verdere vermaak / 't welk wy in het aanschouwen van
deselve genoten hadden / verstooken.

Dog is'er een ander Processie / op den dag van Feste Dieu / die
niet min belachelijk is als de boozgaande / en eer na het werk van een
deel sotten / als van rebelyke menschen / laat staan van wate God-
bzugtige schijnt te gelijken.

Van het hoofd van dese Processie gaat een groot meenigte van per-
soonen / in machines van bozdpapier / welke reusen en andere mon-
sters verbeelden / en op het geluid van de boozschyben instrumenten /
dansen en springen / en honderd gismassen maken / meer brquaam om
het gepeupel van lachsen te doen versten / als tot eenige debotie te
bewegen.

Onder alle dese verschiktelijke gedaantens / is'er een Serpent van
een verbaarljke gzoote / het welke men op raderen seld / en de men-
schen die in dese machine sijn / doen dit brest / 't welk van bozdpapier
gemaakt is / bewegen / waar dooz het dan somtijds een hoed / of wat
anders / van die gene die het selve naderen / afneemt / 't welk dan een
schrik veroozsaakt in de Kinderen / of andere menschen die dit noit ge-
sien hebben.

Dit Serpent noemen sy Carasca / van het soo genaamde Caras-
con in Provence ; dooz dien men segd / dat booz desen in het bosch van
Carascon een groot Serpent geweest is / 't welk alsoo gzooten vband
en verbolger van de menschen was / als dat gene 't welk Eva in 't
Paradys verleide ; en dat de Heilige Martha dit Monster dooz haat
gebeden oberwonnen / en met haat gozdel gestranguleert heeft.

Wel is waar / dat de Boozsgesellen van Provence / die op de He-
biere de Rhone varen / tot Valence in het Dauphine / somtijds een dier-
gelyke vertooninge maken / en de Kindere en swangere Vrouwen van
gelyken met de figuur van soodanigen Serpent / dat sy Carasque noe-
men / en langs de straten leiden / verschikken. Maar indien de Span-
jaarden dit gochelspel van die van Provence geleerd hebben / soo moe-
sten sy sig ook tot geen ander oogmerk / als dese daar van bedienen /
dat is / op een dag van hzeugde daat mee haat vermaak te nemen /
maar geensins soodanigen misbzuilt daat van te maken / en dat noch
op een tijd / wanneer men al sijn kragten behoozde in te spannen / om
den Schepper van den Hemel en Harde waardiglyk te verheerlyken en
te dienen.

Nog een
ander, niet
min be-
spottelijk
als de voor-
gaande.

Klugt van
het Ser-
pent Ta-
rasca,

Dit quam my eben eens voor / als wanneer de Slammers / by 't
Eclipsen der Maan / een groot gedruis maken / uit vrees dat een
Draak de Maan sal verslinden / gelijk den Ridder Chardin / en andere
hebben aangemerkt.

Spaanse
Kersnagt.

Niet min belaccheijft / om niet te seggen van ergerlijft / is de ge-
woonte / die de Spanjaarden op Kersnagt onderhouden. De Mon-
niken en andere Kerckelijke personen / vertoonen in het Choor van haar
luider Kerken verscheide Comedien en Klugten / voorsz onder de Masse /
die ter middernacht word gehouden. Sy verkleeden sig in Vrouwen
klederen / of degulseren sich op een ander wyse / settende op haar aan-
gesicht alderhande bakussen / of mom-aangesichten / eben eens als
de jongheid in Drankryk / tot Venetien / en elders / in 't laatste van
den Dastenavond dord / en mengen het geluid der Paubois en Crom-
melen onder dat van de Orgelen. Na eenige Ceremonien gepleegd te
hebben / doense een Proceffie in de Kerke / sonder sig te ontmasqueren /
dansende en springende / en deselve posturen doense maken aande beel-
tenissen van de Heilige Maagd / van Sint Iosep / van een klein Jes-
sus Kintje / dat sy op een bed dzagen. En wanneer men haar over dit
alles te rden seld / en so wel de buitensporigheit als ongerijmtheit daar
van aanwyft / soo ontschuldigense sig met het voorbeeld van David /
seggende dat die mede gedanst ende gespeeld hadde / wanneer hy sig voorsz
den Heere verheugde.

Aardig ge-
val van de
Marqui-
sinne de
los Velez,
en een
Heilig uit
Gallicien.

Soo eben seiden wy / dat 'er Kerken waren / na welke men Bree-
baarden deede / om van sekerer siekten genesen te worden; tegenwoorz-
dig moet ik H. Ed. een voorbeeld verhalen / dat daar mee eeni-
ge over een komst heeft / en buiten dat / van wegen syn vermakelijkh-
heid / wel waardig is verhaald te worden. De Spanjaarden / gelijk
wy reeds gesegt / en met verscheiden voorbeelden getoond hebben / syn
tot verwonderen / ja tot walgens toe / bygeloobigh / en dit gebrek
schuilt somtijds soo wel by de grootste / als by de kleinste. De Mar-
quisinne de Los Velez op een sekeren tijd seer krank synde geworden /
en niet anders denkende / als te sullen sterben / sond na Gallicien om
sekerer Heilige / de naam hebbende van Mirakelen te konnen doen / en
in 't midden van het gebergte van Gallicien woonende. Maar den
weg seer verre en morpelyk synde / soo gebeurde het / dat de Marqui-
sinne / sonder het mirakel van desen Heilig / ja selver voorsz syn komste /
genesen was. Egter wist men den dag wanneer hy komen soude / en
de geselde Marquisinne verwagte hem just ter selver tyd / wanneer haar
Heef / Don Ferdinand de Toledo / die in Vlaanderen was geweest /
en van wegen haar onpasselijkhheit haar tot hier toe niet had konnen
opwachten / haar voorsz de eerstemaal de bisite ging geben. Het volk
van de Marquisinne Don Ferdinand niet kennende / die eenige jaren
was van huis geweest / en egter wetende dat het omtrent het uur was /
wanneer dien Heilig komen moest / sagen Don Ferdinand voorsz den
verwagten Heilig aan / sonder te examineren dat nog syn jaren / nog
sta

ſijn gedrag / eenige gelijkenis had om Mirakelen te doen. Sy open-
 den de groote poort / en luiden een klok / om tot een teeken van ſijn
 komſte te verſtrekken / als door de Marquiſſinne was gezondneert.
 Alle de Duegnaas en jonge Dogters quamen hem ontfangen / ieder
 met een wafſchen haars in haar hand. Sommige wierpen ſich voor
 hem op haar knien / en wilden hem niet laten paſſeren / voor dat hy
 haar de benedictie gegeven had. Don Ferdinand mernde dol te wor-
 den van wrgen ſulken onthaal / niet wetende of hy ſiep / dan of hy
 betoverd was / en wat hy ſig verbeelden / ſoo en konde hy op de ſaak
 niet komen. Hy mogt ſeggen wat hy wilde / niemand gaf hem ge-
 hoor / ſoo groot waren teffens het geluid ende het gedrag van deſe
 menſchen. Die gene die het digſte by hem waren / deeden hem haar
 Paternoſters aanraken / en die'er verder af waren / wierpenſe hem
 met meenigte na het hoofd. De allerpherigſte en debootſte/begoften
 hem ſtukken uit ſijn mantel en kleeven te ſnyden / en in deſe plaatſe
 was het dat Don Ferdinand begoft te vzeesen / dat men hem ſelver
 ſou aanſtukken ſcheuren / om te grooter overbloed van Heilige Belli-
 quien te hebben. Ook was het op deſen tijd / dat de Marquiſſinne
 in een grooten draagſtoel van vier perſoonen / onſen Heilig werd in 't
 gemoed gebragt / dewelke ſiende wat'er gaande was / en haar Heef
 in deſen ſtaat erkennende / ſoodanig uitberſte van lacchen / dat ieder
 een geloofden dat het haar kragten / die nog niet ten eenemaal her-
 ſield waren / te boden ging. Hoe het voor de reſt met onſen Heilig
 uit Gallicien is afgelopen / hebbende moeite niet waardig geagt daar
 na te inquireeren.

Men is hier in een gedurige vzeese / dat ſommige menſchen het
 Paasch-ſeest niet wel vieren mogten / en hierom is het dat ieder Prie-
 ſter in ſijn Parochie ronde doet / en den Huishader vzaagt hoe veel
 Communicanten hy tot ſynent heeft: hy na op deſelbe wiſſe als de
 Predikanten in Holland en elders doen. Dit gedaan ſijnde / tekkend
 hy die aan op ſyn register / en word aan ieder / van die gene
 die ter communie ſijn geweest / een klein gedrukt briefje gegeven / ten
 einde ſy het ſelbe daar voor ſouden kunnen bewyſen. Als nu den dag
 van Quasi modo verſchienen is / ſoo gaat den gemelten Prieſter alle
 die briefjes aan de huizen ophalen / te weten / ſoo veel als 'er volgens
 het getal op ſyn register daar van gehouden / weſen moeten; en ſoo
 die alle niet worden gebonden / ſoo word'er een ſterk onderzoek ge-
 daan / na die gene die'er ontbreken / en niet ter Communie ſijn ge-
 weest / die dan wel mogen ſtaat maken op een degelijke reprimende.
 Maar de arme / en die uit lichaams ſwakhed niet ter Commu-
 nie kunnen gaan / legen als dan een kled voor haar drue / en word
 haar deſelbe in een ſchoone Proceſſie toegebragt.

Nauwe
 toefigt
 omtrent
 het vieren
 van het
 Paasch-
 Feest.

Siet daar / mijn Heer / het gene ik H. Ed. aangaande de dingen /
 aan 't hoofd van onſen Brief gemeld had voor te dragen; en alſoo ik
 niet.

Beſluit.

286 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van
niet en twyffele of dese staatjes sullen genoeg sijn om van de rest te
konnen oordeelen ; wel verstaande soo verre het selve op het plegen van
haar deborten / en uitterlyken Godsdienst / indien het anders soo ge-
naamt mag wazden / betrekkelijk is / latende de rest vooz hem / die
een kenner van herten en nieren is / en aan wie men alleen verplicht is
rekening daar van te geven : Zoo ben en blybe

MYN HEER, &c.

TWAALF-

TWAALFDE BRIEF.

Van den Aard, Zeden, Gewoontens, Taal, Kleedinge der Spanjaarden, &c.

MYN HEER,

Et opschijft van desen Brief geeft alleen genoeg te kennen / de noodzakelykheid die'er is / om dese dingen te weten. Want indien andersins in eenigh getal het spreekwoord waaragtig is / quod ignoti nulla cupido, dat onbekend onbemind is: soo meen ik dat het selve omtrent het tegenwoordige meer als oit te pas komt. Want behalven het vermaak dat de bespiegeling van dese dingen mee brengt / soo steekt'er ook soo als ik eben seide / een absolute noodzakelykheid in / dat men kennis van deselve hebbe / indien men oit gedagten heeft / van met luden die dese dingen raken / om te gaan / of van der selven staat en gelegenheid te oordeelen / en uit dit alles soo wel sijn boozdeel als vermaak te trekken.

Inleidinge.

't Is een gewoonte van meest alle de Schryvers / de gebreken van dese of gene Natie / dat is / die by de ene meer doozsteken / of gemaender sijn / als by de andere / op het hatelystke vooz te stellen / by boozbeeld / de traagheid van een Duitser / de jaloursheid van een Italien / de boozbarigheid van een Fransman / en soo vervolgens: sonder sig veel te bekommeren / om de goede hoedanigheden van dese Land-aarden / na verdiensten vooz te stellen: Komende dit daar van daan / dat sy van een ander Landaard / en haar manieren van doen strydbig tegen die alle sijn.

Misflag van veele Schryvers; in het taxeren van andere Natien.

Egter kan men niet ontkennen / dat bysondere Natien bysondere neigingen hebben en selfs ook gebreken / die in de ene meer ende in de andere minder doozsteken / gelijk de boozbeelden soo eben van ons aangetrokken / alreeds in 't algemeen te kennen geben.

Bysondere Natien hebben bysondere neigingen.

Men moet dan / om van dit alles een regtmaticg oozdeel te vellen / op twee dingen agtinge geben / en op de sake selfs / en op de oorzaken die daar toe contribueren.

Belangende de oorzaken / de Geneesheeren hebben al ober lange

Oorzaken.

uit welke
dele ver-
scheident-
heid van
daan
komt.

aangemerkt / ende dagelykse ondervoindinge houd'er de hand aan / dat by na elk mensch in 't byzonder van een bysondere imbofst en geselschapheid is; de eene bly / de ander droefgeestig; de eene meer genegen tot den oorlog / de andere tot de studie / en soo verbolgens: wat wonder dan dat men ook diergelijken in dese of gene Natie siet?

Twee dingen meen ik dat tot dit onderscheid wel voornaamlyk contribueren; den aard van het Land daar sulke Luiden wonen / waer onder noodzakelyk de getempertheid van de lugt / en de hoedanigheid van het voedsel dat wy bezukken / moeten gerekend worden: ten tweeden de opvoeding / die aan de tedere jongheid / het sy dooz de ouders / of ook dooz andere op verscheiden maniere veel gegeven word.

Ten opsigte van het eerste / soo is het een kennelyke waarheid / dat een warme / sulvere / en dunne lugt / de levendige geesten wel helderder / wakkerder / bligger / en dunner maakt / als eene die met strydige hoedanigheden is aangedaan.

Temperie Coeli, Corpusque animusque juvatur.

Oprocc-
dinge en
zedes, hoe
strydig by
verschei-
den Land-
aarden.

Segt Obidius / sprekende van een Lugt / die volkomen wel getemperd was; en ik sou de minste swarigheid niet maken / om'er muratur of by te voegen / of vooz in plaats te stellen / siende op de beranderinge / die in deselve word waargenomen. Het selve diend ten opsigte van ons voedsel / bestaande in sjuys en dzauk / te worden aangemerkt. En van hoe grooten gewigt de opvoedinge en gewoonte omtrent alle dese dingen sijn / en wat beranderinge dat se aan deselve toebzengen / blykt nergens klaarder uit / als uit de strydige effecten die dagelyks daar uit voortkomen; die dikwyls so verre gaan / dat een en deselve saak by de eene Landaard vooz galanterie / en by de andere vooz een capitale misdaad sal gehouden worden / als ten exempel de dzonkenschap van een Duitser / die by een Spanjaard soo hoog genomen word / dat iemand hem daar mee betigtigende / die misdaad niet als met des aanleggers dood versoend kan worden.

Aard en
eigen-
schappen
der Span-
jaarden;
in 't alge-
meen be-
schreven.

Om dit nu tot de sake selfs / dat is / tot den aard de Spanjaarden oer te bzengen / soo moet men weeten dat de Spanjaarden altyd vooz sier / groot / en eersugtig versien sijn; en men kan'er ook onmogelyk een ander schets van geven. Dese eersugtigheid is met seekre staatigheid vermengd / en sy dzyben deselve tot soo hogen top / dat men die een buitensporige hobaardie kan noemen. Seeker Spanjaard tot Parijs studerende in Humanioribus, gevraagd sijnde wat de Vreesse was? gaf met een grabitheit / aan sijn Landaard eigen / tot antwoord: Dat men in sijn Land niet wilt wat vreesse was: Maar misschien soo seer om sijn onkunde daar mee te bedekken / als om sijn eersugt te laten blyken. Maar inderdaad soo sijne kloekmoedig / sonder nochtans reukeloos te sijn: wozynde dit van sommige opgenomen / als offe effectieve niet stout genoeg soude sijn. Nog sijn sy seer wyaaksugtig / en tot gram-
schap

fchap genegen / sonder dat sy blijk geven van sich iets weg aan te trek-
 ken. Dooz de rest sijne milddadig / en seer matigh in 't gebuik van
 spijse en dzank / maar al te hoogmoedig in voozspoet / en byp neer slag-
 tig als 't haar quattijgh gaat. Sy bidden de byzouwelyke Deye als aan /
 so dat haar verstand / 't welk andersins seer goed is / niet altyd genoeg-
 saam deel heeft in de keur diese van haar luiden Meestressen doen. Sy
 sijn in haar armoede geduldig in den hoogsten gzaad / en weeten die op
 een seer eerlijke wyse te verbergen / maar ook sijne seer eigeninnig /
 leup / en hoobaardig; willendelieber als Soldaat / haar gansche le-
 ven op schildwagt staan / ja zelfs gebrek en honger lyden / als sig tot
 eenig handwerk of anderen arbeid / begeben; oozdeelende dit al te
 slaafs en beneden haar satsoen te sijn. Dooz de rest luiden van eer / en
 die haar woord houden / al was het niet gebaar van haar leven. Sy
 sijn van een groot en lebendig verstand / begyppen een saak seer licht-
 zijk / endrukken sig op een seer bequame wyse uit / en dat met weinig
 woorden! Ook sijne voozsigtig / en niet baatsokkende / maar uitste-
 kende jalours / geen goede huishouders / geveinst / bygelobig / en op
 haar manier seer goede Catholyken. Sy maken versen sonder eenige
 moeite / en souden tot de beste wetenschappen bequaam sijn / indien sy
 het de moeite waardig agten van haar werk daar van te maken. Sy
 sijn grootmoedig / verheven van geest / ernstig van nature / en heb-
 ben seker ontzagh vooz de Dames / dat elders niet gebonden word.
 Haar manieren sijn seer beset / en vol gemaaktheid / ook sijn sy seer
 vooz ingenomen met haar eigen verdiensten / en agten die van andere
 niet na regtmatigheid. Haar kloekmoedigheid bestaat in sig dapper op
 haar tegenweer te houden / sonder achterwaarts te gaan / of het ge-
 baar te vzesen; maar sy sijn geen liefhebbers van het selve te gaan soe-
 ken / ook sijne in de nature daar toe niet genegen / spjutende die
 beel meer uit haar luider oozdeel / als uit eenige vzesagrigheid / ver-
 mydende het gebaar / om dat sy het kennen. Haar grootste gebrek is /
 mijn's oozdeels / haar al te gzoote begeerte om sig te wzeeken / sijnde
 de middelen die sy daar toe aanwenden / en de manieren van doen / ten
 eenemaal srijdig met het Chyffendom / en met de eerlijckheid. Ie-
 mand haar beteedigd hebbende / soo doense den selven vermoozden; en
 als sy selve iemand beleedigd hebben / soo doen sy van gelijken / uit
 vzeese dat die haar sal voozkomen; wel weetende dat haar het selve lot
 te beurt sou vallen / indiense hem de tijd gaben van sijn gelegenheid
 waar te nemen. Sy meenen sich hier van genoegsaam te konnen ver-
 schoonen / met vooz te wenden / dat haar byand het eerste voozdeel heb-
 bende genomen / sy sich zelfs van het tweede moeten verskeren: Dat
 sy / wannerse daar omtrent in gebzeeke bleven / haar eigen aansien
 souden benadeelen: Dat men met iemand die u smaad en hoon heeft
 aangedaan niet wagtten moet / of hem de minste uitstel geben: Dat
 men sich in staat moet stellen van hem te straffen / sonder soo dwaas te
 sijn / van hem met de hofse van het gebaar te deelen / &c. En terwyl die

Haar
 grootte
 gebrek is
 novaardie
 en waak-
 gierigheid

Wat reden
 sy tot ver-
 schoninge
 van dit
 laatste by-
 brengen.

Kerken en Kloosters dienen tot openlijke schuilplaatfen der Moordenaars.

Lijtsgehalte, en kleedinge der Spanjaarden.

Sijn niet geel van naturen, maar worden verbrand door de Sonne. Kleine voeten, een sonderlinge schoonheid inde Spaanse Vrouwen.

quaad by na noit / of immers heel selden / in Spanjen word gestaft / so word het daar dooz als geozloofd en bekrachtigt; te meer om dat het boozrecht der Kerken en Kloosters ten grooten deele daar in bestaat / dat sy een veilige schuilplaats aan de misdadige verstrekken; en dat dese haar schelmslukken / soo veel als mogelijk is / bedryven dichte by het Heiligdom / ten einde daese na't volbrengen van deselve / niet veel wogssouden hebben af te leggen / om by den Altaar te komen: ja men siet het selve dikwils gebat dooz een moordenaar / met de bebloede dolk daar hy soo eben een neerlag mee heeft gedaan / in de hand. Maar van alle dese dingen sal ik H. Ed. in't vervolg nader berflag doen / en alles met doozschijnende voorbeelden ophelderen.

En nu ook iets van haar gestalte en kleedinge te seggen / de Spanjaarden sijn doozgaans mager / klein van postuur / en sijn van gedaante; en behalve datse scap van hoofd sijn / soo hebbense regelmattige trekken in het aangesicht / schoone oogen / welgemaakte handen; maac de huid is / wogens de hette van het klimaat geel en verband van couleur. Ik segge met opset / dat de huid der Spanjaarden soodanig is / wogens de hette van het klimaat / om dese Natie met geen andere te confonderen / die van naturen swart of tanig sijn / als by voorbeeld de Mooren / en Mulatten: want haar kinderen alse geboren / en eerse dooz de lucht verband sijn / sijn soo wit als kinderen van de blankste Natie van Europa. Sy hebben garen een lichten gang / dikke kuitten / en kleine voeten. Insonderheid word dit laatste in de byzondere Sexe als iets bysonders en noodzakelyk / ten opzicht van haar schoonheid / aangemerkt; en komen sy hier ten eenemaal in ober een met de gewoonte der Chinesen: ook meene ik datse sich ten voorszeyben einde van het eigenste middel / dat is / van kleine schoenen / of de voeten op een andere wijze te pzingen / dienen. Sy hebben niet garen dat men sich poepert / maar snyden de hairen recht af / scheldense op de syden van het hoofd / en strykense achter de ooren. Sy dragen grootte hoeden / met swart taffetas bekleed / een kraag lelyker en ongemakkelijker als een lobbe / altoos een swart klead / en in plaats van ordinaris hembds mouwen maken sy die van swart tabyn of taffetas. Noch hebben sy een degen die buitensporig lang is / en een mantel van swart gefriseert laken daar ober / hangende mouwen / en behalven den degen noch een dolk of poignaard. En om de waarheid te seggen / alle desen toefel bederfs de gestalte van een mensch soodanig dat men sich verwonderen moet / en het schynd dat sy de misslykste kleedinge onder alle hebben uitgesocht / soo weinigh kan sich het gesicht van een bycemdeling daar toe wennen.

Vreemde toefel van een Guap.

Lust u eens de kleedinge van een Guap te sien / dat is / van iemand die van Galanterie / en van byaaf te sijn / professie maake / siet daar een patroon / soo als het my op sekeren tijd vertoon wierd. Sijn hairen (want H. Ed. moet weten dat ik soo wel van den Guap als van syn kleeeren spreek) waren op het midden van syn hoofd gescheiden / achter

ter met een blouw lint vast gebonden / dat vier vingeren breed / en twee ellen lang was / ten vollen na sijn lengte ahangende. Hy hadde een broek van swart fluweel / die met tpf of ses knoppen / boven sijn knie was vast gemaakt / sonder welke te ontdoen / het onmogelijk sou sijn geweest / die uit of aan te trekken / sonder deselve in duisend stukken te scheuren ; soo enge woorden die doozgaans hier te Lande gemaakt. Sijn vest was soo kort datse niet tot aan sijn sakken hing. Hy had een wambais aan met lange schoten / van swart fluweel / dat doozsmeden was / met ahangende mouwen / die vier vingeren breed waren. De rechte mouwen van het wambais waren van wit Satijn / geboorduurd met gesteeften / en in plaats dat de hemdbismouwen van lijwaat souden sijn / soo warense van swart taffetas seer dik en breed / en de manchetten van het selve. Sijn mantel was van swart laken / en dooz dien hy een Guap was / had hy die om sijn arm geslingerd / om dat sulks meer Galant staat / met een Broquel in deselve hand / om welke hy de mantel had. Dit Broquel is een soort van een seer lichte schild / in welkers midden een stae punt is. Insonderheid dzagen sy deselve / wanneer sy des nagts op goed of quaad geluk uit gaan. In de andere hand had hy een degen / langer als een halve piek / en soude men van het ijser dat aan het geveest was / wel een klein boyt-harnas hebben konnen maken. Dooz dien nu dese degens soo lang sijn / dat men die uit de schede niet sou konnen trekken / of men moest de lengte van een kruis hebben / soo sijn de schede daar van foodanig gemaakt / dat sy sich openen / wanneer men met de vinger op een deer drukt. Hy hadde ook een poignaard die seer smal van lemmet was / vast gemaakt aan sijn gordel na de rugge toe. Sijn kraag van boozpapier / overtrokken met sijn Lijwaat / hield hem den hals soo stijf / dat hy sijn hoofd buigen noch dzagen kon. Niets / dunkt my / is'er belachelijker / als soo een hals krage ; want het is noch lobbe / noch rabat / noch daffe / en se gelijkt / om soo te spreken / nergens na / se verbeelt ten hoogsten / en maakt de menschen diese dzagen wanstallig. Sijn hoed was verbaarljk groot / de bol platachtig / den rand met swart taffetas bekleed / en op deselve een rouwband / soo lang als die van een man / wiens vrouwe eerst overleden is : en dit was een teeken van de aller-grootste Galanterie. Ja die gene die haar werk maken om in dit soort van saken booz andere uit te munten / dzagen niet eens hoeden met randen / heel min met pluimen / of met silber en goude linten : Maar setten slechts een dik en breed floers op haar hoofd / en schikken sich daar mede foodanig op / datse eer na een spook / als na een mensch gelijkenen. De dese had schoenen aan van Spaansleder / soo dun als daar de beste handschoenen van woorden gemaakt / en niet tegenstaande de koude / geheel doozsmeden / sluitende wat meer is soo vast om sijn voeten / dat het scheren als offe gelijmd waren / en dat hy geen hielen had. Hy was seer sterk geparformeert / sijnde dit ook alle de Spanjaarden. Als dese Messieurs u komen bezooten / soo leggen sy de beenen kruyswijs

292 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van
oer malkander / wel stemmig nijgende / soo als by ons en elders de
bzoutwies doen.

Kleedinge
der Wedu-
wen.

De kleedinge der Weduwen heeft ook iets bysonders. Ik sag'er ee-
ne van aansien / welkers tabbaards lijf was van swarte stoffe / haar
rok van deselve / en daar oer een soort van een boben hembd van dun
doek / dat beneden haar knien quam. Haar mouwen waren lang / en
oer de handen toegesloten. Het boben hembd was op haar tabbaards
lijf vast gemaakt / en dooz dien het van vooren niet geplooid was / ge-
leek het wel een stabbe. Op haar hoofd hadse een stuk swart taf / dat
haar aagesicht omringde / en men sou gedacht hebben / dat het een
hulsel van een Nonne was / ten sy het dun en doozschijnende was ge-
weest. Het selve bedekte ook haar boyst / en hing lager als de einden
van haar tabbaards lijf. Men konde haar hoofd-hair geheel niet sien /
als sijnde ten eenemaal onder dat taf verborgen. Sy droeg een groo-
te super van swart taffetas / die haar tot aande voeten toe bedekte / en
boben op die super had sy een hoed / welkers randen seer bjeet waren /
en met sijde koozden onder haar kin toegeknoopt. Maar dese en dra-
gense niet / ten waarse ergens op reis waren.

Sodanig segge ik / is het kleet der Weduwen / en Duegnas of Sou-
bernanten ; sijnde volgens het begrip dat ik'er van hebbe / soo wan-
skallig / dat men'er / sonder lasthertig te sijn / een schik van krijgen
sou / wel verstaande van het kleet / maar niet van die gene die'er in-
steekt / 't welk dikwils het beballigste schepsel van de wereld is. Ech-
ter mogen sy dien buiten rouw niet afleggen / booz datse het geluk heb-
ben / van weer hertrouwd te sijn.

Op wat
wyse die
den dood
van haar
mans
moeten
betreuren.

En vernies wy nu op het chapiter der Weduwen sijn / soo moet ik
Med. seggen / op wat manier men deselve hier te Lande dwingd / den
dood van haar man te beweenen / den welken sy misseghen gedurende
sijn gansche leven / noit recht van herten hebben beminnd gehad : sijnde
het hier mee aldus gelegen. Het eerste jaar van den rouw moeten sy in
een kamer blijven / die geheel mee swart behangen is / en in welke de
Son niet een enkele straal kan schieten. In dese halve of heele gevang-
genissen sittense met de beenen kruiswijse onder het lijf / op een kleine
Matelas van Hollands lijwaat. Dit jaar dus geelindigd sijnde / be-
gebense sig in een kamer die met grijse stoffe bekleed is. Maar in de-
selve mogen sy noch Spiegel's / noch Schilderijen / noch Cabinetten /
noch scape Tafels / noch eenig Silberwerk hebben / ook durben sy
gansch geen Juweelen dragen / en booz al niet anders als swarte klee-
ren. En hoe stemmig sy ook van haar selsf mogen sijn / soo moeten sy
in desen staat soo afgesonderd leven / dat haar ziele reeds in de andere
wereld schijnd te sijn. Maar men heeft aangemerkt / dat dit uitstee-
kend groot bedwang somtyds oorzak is geweest / dat veel Dames / die
ryk en seugdig waren / de gelegenheid van te hertrouwen te gretiger heb-
ben waargenomen / om van dese moepelijkheden ontflagen te sijn / en
haar tyd met aangenamer besigheden te passeren.

Maar

Maar fiet daar de klederdinge der Spaanse Dames / wanneer se in haare deghabillé / dat is / huislyke klederen sijn. Die geene / waar van ik H. Ed. het model gebe / was op de volgende wyse opgeschikt. Sy hadde geen hulsel altoos op haar hoofd / ende het hair dat swart en glinsterende was / was aan wederstyden gescheiden / makende twee groote scheelen / die achter aan een derde waren vast gemaakt. Sy had een Napelsse Bojstrok / of Camisole aan / bestaande uit bloemen van verscheide betwen op een gouden grond / sluitende seer net om haare lichaam en armen / tot aan de handen / en de knopen daar van waren van Esmerauden en van Diamanten. Haar rok was van groen stuwel / geboord met Spaanse genalde kanten. Op haar schouderen had sy een Mantelke van stuwel van een vuurberwige couleur / met Hermyenen bont geboerd. Dese mantelz dienen haar op deselve wyse / als onse Dames de swarte slupers van taffetas / behalven dat sy beter boegen / en ook bzyder en langer sijn ; en als sy willen / konnen sy die op haar hoofd setten / en haar aangesicht daar mee bedekken. En op dese wyse sijn alle de Dames van aansien binnen 'ghuis gekleed. Maar met al dit optoifel / 't wylk om de waareheid te seggen / wel een prachtyge nalatigheid genaamt magh worden / sijn de Spaanse Brouwtyes traag van aard / houden bysonder veel van lang te slapen / &c.

Maar a propos van het slapen / soo diende ik H. Ed. ook wel iets van haare nagtgewaad / waar in sy dese actie of inactie bereichten / te seggen. Want of het wel een manspersoon / ook zelfs een broeder niet geoorloofd is / in de slaaphamer van een vrouwe te komen / insonderheid wanneer sy noch te bedde sijn : soo hadde ik nogtans het geluk / van kennis aan een seekere Dame te hebben / die my het volgende daar van verhaalde. Sy besochte op seekeren tyd een Spaanse Dame / noch by haar bed sijnde / en vonds in dit toefsel. Sy lag te bedde / blootshoofds sijnde / sonder eenige muts / of hulsel. De hairen waren op het midden van het hoofd gescheiden / achter met een lint t'samen gebonden / en in een rood taffetas sakje gestoken. Haare hembd was seer sijn en bzyed / wel gelykende na het Choozhembd van een Priestier ; de mouwen daar van waren soo wyd als die vande mans hembden / en aan de hand g. sloten met knoopjes van Diamanten. In plaats van boozdsel aan den hals en mouwen / waren daar gestikte bloemen van blauwe en bleesch couleurige syde aan. Noch hadde sy boven mouwjes van wit doozsneden taffetas / en een meernigte kleine nozkuffentjes by sig / welkers slopen met linten waren toegebonden / en betierd met hooge sijne kanten. Ook hadde sy een kussen op haar boeten / van goude en sijde Spaanse Point / of gesiecken kant / dat seer schoon was. Het Ledikant was van berguld koper / daar Boore of Elpenbeene appelesjes op stonden / en het hoofden einde van het selve had vier rpen van kopere bergulde pylaartjes / die wonderlyk wel waren uitgewerkt.

Da datse permissie had versocht om op te staan / dede sy de sleutel uit

Huislyke
kleding
der Spaan-
se Dames.

En der sel-
ven ge-
waad.

der groote
forgvul-
digheid in
het beden-
ken, en
niet doen
sien van
haar voe-
ten.
Misbruik
van Blan-
ketel.

deur trekken / ende gزندس daar voor schuiven / wanneer se haar kou-
sen aan wouw doen. *De Dame* / uit wiens rapport ik dit verhaale /
vraagde haar / waarom sy sig foodanig op liet sluiten ? *De antwoord*
was / dat sy boozseker wist / dat'er Spaense Edelluiden omtrent wa-
ren / en dat sy liever sterben wilde / als die haer boeten te laten sien.
Breemd quam dat dese *Dame* booz / die van diergelijken mode niet
wiste / en wanneer haar die op haer verzoek getoond wierden / soo ver-
klaarde se / kinderen van ses jaar gesien te hebben / die deselbe niet
kleinder hadden : synde die / gelijk wy reeds gesegd hebben / een van
de boognaemste schoonheden der Spaense Drouwtjes / of immers dat by
dien Landaerd daer booz word gehouden. Soo dja sy was opgestaen /
nam sy een kopje / dat vol roodsel was / met een groot pinceel. Hier
mede bestreeke sich niet alleen op de wangen / op de kin / onder de neus /
boven de wenkbrauwen / en aan de sellekens van haar ooren ; maar
bemoyste ook daar mede het binnenste van haar handen / de bingeren / ja
selfs haar schouders : en seide vervolgens dat men dat alle avonden de-
de / wanneer men te bed ging en ook des morgens wanneer men op
stond : Dat sy haer niet blankette / of wit maakte / en dat sy het ge-
bzuik van het roodsel ook wel soude willen nalaten / maer dat dat soo
gemeen was / dat men het selve niet wel sou konnen nalaten / om dat
men buiten dat / hoe schoon van couleur men ook mogt wesen / altoos
bleek en siekelyk by andere sou schynen / wanneer men dese plaatsen
niet met rood had aengestreeken.

Rouffieren
wat het is ?

Een van haar Drouwen berookte haer van het hoofd tot de boeten /
met uienemende schoone Pastilles / van welke sy den damp over dese
Dame dede swieren ; een ander rouffieerde haar ; synde dit een woord
dat sy daer toe gebzuiken / en soo veel seggen wil / dat sy het water van
Oranje bloesemen in haer mond nemen / en haer tanden sluitende / het
selve op die *Dames* / als een regen / doen ballen / *Ondertussen* sei de
Spaense *Dame* / dat geen ding de tanden soo seer bedierf / als dit wa-
ter / 't welk die het beste gewaer wierden / die'er de *Dames* in maniere
boozschreven mee bespjoepen / hoewel het water in sich selve daer door
te aengenamer reuk gaf. Dooz my / ik soude / indien ik een *Dame*
was / het booz een vzeemde en gansch onaengename sack hou-
den / op foodanigen wyse van een oude toetebel bespjoeid / of lieber be-
spogen te worden : en op die wyse wierd het van de Koninginne van
Spanjen / te weteen de eerste Gemalinne van Karel de Tweede / 't welk
een Franse *Dame* was ook genomen ; niet konnende verdragen / dat
haer *Camarera Mayor* , de Hertoginne van *Terra Nova* / haer in dier-
boegen sou mishandelen.

Aard der
Spanjaar-
den nader
beschre-
ven.

Wy heren ons weder tot den aert der Spanjaerden / die gelijk wy gesegt
hebben / haer armoede (want men moet weteen dat het grootste gedeelte
arm en hobaerdig is / hoewel'er nogtans veel Capitale luden onderlo-
pen) niet alleen met groote lijdszaamheid verdragen / maer ook door sekere
grootfen en statigen swier weteen te bedekken. Tot de Boeren inclus

treed een ieder op de maat / daer en boven sijn dese kinkels soo begerig om wat nieuws te hooren / dat het schijnd als of haer gansche welwesen daer aen gelegen was. Men siet'er somtyds / insonderheid wanneer men op reis is / een meenigte van diegelyke / sonder verlof daer toe te vraghen / in sijn kamer komen / die geen schoenen aen haer voeten hebben / maer in plaets van die een stuk van een ondeugende bilt / met touwen om deselve vast gemaakt / die u na allerhande nieuws vraghen; en als gy haer daer op geantwoord hebt / soo makense allehande aenmerkingen daer ober / in welke men waerlyk een sonderlinge tevendigheid / en een doordringend oordeel bespeuren kan.

Maer nog letwag vande kleedinge en het gedrag der Vrouwen. Dooz eenige jaren doegense nog hoepels onder haer kleederen / die onder de naem van Garde infans bekend waren. Dese waren soo beestlyg groot / dat haer / en ook andere verbeelden. Sels waren'er geen deuren groot genoeg / om met deselve daer dooz te gaen. Onse Dooz hollandsche Boerinneties met haer dikke wongen / waren'er maer wiskewasjes by. Maer tegenwoozdig hebben sy deselve afgeschact / en dzagense niet dan alsse vooz den Koning of de Koninginne verschynen. Doch gemeenlyk / als sy dooz de Stad gaen / hebben sy Sacristains, dewelke om soo te spreken / kinderen van de Garde Infans / of Vertugadins sijn: sijnde van ijserdzaed gemaakt / dat rondom de middel gaet. Daer aen sijn linten / welke nog een ring van deselve stoffe dzagen / die wat wyder is / en lager ahangt; en op die wyse hebben sy bys of ses hoepels om het lys / die tot aenden grond toe hangen / en daer de rokken op rusten.

Van dese rokken dzagen sy wonderlyk veel / en sonder het te sien / sou men qualyk konnen gelooven / hoe sulke kleine schepsels / als doozgancs de Spaense Vrouwen sijn / sig daer mee konnen beladen. Haer bobenrok is altoos van swart taffetas / of grijs en effen grol grein / met een groote plop een weinig hoger als de knie / die rondom de rok gaet. Wanneer men haer vzaegd / waer toe dat diend? soo geben sy tot antwoord / dat het is om die te verlengen / wannerse van onderen verstet is. De Koninginne Moeder had die altyd aen haer rokken / soo wel als andere / ook wozen deselve van de Carmelitesen in Dinkerik / eben soo wel als in Spanjen gedzagen. Maer ten opsigte van de Dames / niet tegenstaende de contrarie reden die sy daer van geben / soo is het by haer veel eer een gewoonte die sy nabolgen / als een sultigheid / waer vause sig quanswijs willen bedienen; sijnde sy nie eens soo spaerfaem als sy voozgeben / latende sommige van haer dikwils twee ja dzie nieuwe rokken / in een week maken.

Dese rokken sijn vooz / en op de syden soo lang / dat sy op die belde plaatsen een groot end steven / maer noit agter / daer sy eben aen de aerde raken. Van vooren willen sy're als op treden / ten einde haer voeten niet souden gesien wozen / sijnde dit de deelen van haer lichaem / die sy op het sozgvuldigste bedekken. En men houd'er hier volkomentlyk.

Groots, en
nieuws-
gierigheit
der Spaan-
se Boeren.

Garde in-
fants, wat
het voor
een soort
van bloe-
dinge is?

Groot ge-
tal van
rokken,
die by de
Spaause
Vrouwties
gedragen
worden.

Der selven
fatsoen.

ijk booz / dat als een Dame alles aen een Cavallier vergund heeft / sp hem van haer uitterste genegenheid en inwilliginge berisped / doo het vertoonen van hare voeten. Ook moet men bekennen / dat'er geen aardiger nog kleinder sijn / als de hare / gelijk ik reeds gesegd hebbe. Daer schoenen sijn van swart Spaensleer / op gecoulende taffel tas doozsmeden / ten eenemaal sonder hielen / en soo dicht sluitende als een handschoen. Wanneer sp gaan / schijnt het of sp blogen / en onse Drouwtjes souden die wyse van sig boozt te setten / misschien in geen honderd jaten leeren. Want onder dit gaen / indien men het soo mag normen / sluiten sp haer elleboog dicht tegen haer lijf aen / en maken een beweginge / even als of sp op het ijs gleden.

Onder dese ebene en ongeplonde rok dzagen sp nog een douzein andere elk om het schoenste / van seer kostelyke stoffen / en tot boven toe geboozd met goude / of silveren kanten / en galonnen. En niet tegenstaende ik hier van een douzein spreke / het welke H Ed. misschien wat byzemd sal boozt komen / gelijk het in in het eerste ook selver dee / soo en behoefd H Ed. nogtans niet te gedenken / dat ik de saek vergzoote / of anders dan op een gansch eigentlyke wyse daer van spreke. Dog in het heetste van de somer dzagen sp'er maer seben of agt / onder welke nog eenige van stuwel en sware Satijn sijn. Daer en boven hebben sp het geheele jaer doozt nog een witten rok onder alle de andere / den welken sp in haer tael Sabenagua noemen. Dese sijn gemaakt van die schoone Engelsse kanten / of Mouffelin / met dooztrokken goud geboozduurd / en soo wyt / dat sp vier ellen in de ronte hebben. Ik heb'er gesien / die vijf ja ses honderd Rijksdaalders gekost hadden.

Winnen's huis dzagen sp de Sacristains / nog ook de Chapins niet. Sijnde dit laatste een soort van onderschoenen / van Brocade / of Fluweel gemaakt / onder versien met goude platen / die haar een halve voet hoger doen schijnen / als sp sijn. Maar als sp dese aen hebben / gaense seer qualijk / en het schynd offe geduurig vallen sullen.

Sp hebben seer weinig balsepen in haer ryglijfjes / en de byzeste daer van sijn van een derdepart van een Franselle. Dese Lijfjes sijn van boren hoog genoeg / maer van agteren siet men tot op de helfte van haer rug / dat eventwel / boozt iemand die dit niet gewend is / niet seer bekoozlyk is / boozt dien sp alle verbaerlyk mager sijn / en het soude haer spytten / indiensel selfs maer eenigsins aen de bette kant waren: wordende dit boozt een ontwyffelbaer gebrek van hare schoonheid gereekend. Daer en boven zijne seer byzin / waer uit ik H Ed. laet oozdeelen / wat uitwerkinge die sijne swarte huid / die als ober het gebeente is heen gespannen / boozt iemand wiens neiginge tot het tegendeel strekt hebben moet. Eenige eventwel hebbe ik gesien / die een seer levendige en natuurljke betwe hadden. Ook hebben se by na alle seer tedere en regelmactige crekken soo van het aengesicht / als van andere ledematen. In haer gemeene swier van doen / en in alle haer actien / munt telwes uit dat na het minnespel sweemd / en haer aengeboren aert is /

daer

En kostelijheid.

Chapins, een seker soort van schoenen.

Magerheid, en geen, een schoonheid onder de Spaanse Vrouwen.

daer niet minder als vzeemd van. Het is een schoonheid onder haer geen boesem te hebben / ook dragen sy van jongs af sozge / het uitpuiten daer van te beletten : En wanneer die begint te sweilen / leggen sy daer kleine lode platen op / en swagtelen haer lichaem / eben als een kind dat gebakerd word : waer door sy den boesem so glad hebben als een blad papier / uitgesonderd de gaten / of holligheden / die door de magerheid daer in vertoekt worden. Haer handren sijn sonder gebrek / als wesfende klein / wit / en wel besneden / en haer gzoote mouwen / diese van boven de handen vast maken / doen deselbe nog kleinder lijkenen. Dese mouwen sijn van caffetas van allerhande verwe / eden als die van de Heidinnen / hebbende boven dien Manchettes met seer bzeede kanten. Haer Cabbaerds lijf is gemeenlyk van goude of silbere stoffen / gemeengd met lebendige couleuren. De Moutren daer van sijn nauw / en in plaats van die van het hembd komen'er andere uit van tafsetas.

De Spanjaarden hebben in 't algemeen die sotte glorie van seer sijn lijwaat te willen hebben / en men vind'er die sez gvoftagte hembden konnen koopren / en liever een sijn hebben / niet tegenstaende sy op het bed moeten blijven leggen / terwyl het selve gewasschen en gedroogt wort : ten waer sy pondertussen haer kleederen ober haer bloote lichaem wilden aentrekiken / het welke men daer niet seiden siet gebeuren. Nog word dit syne lijwaed daer seer mishandeld / wanneer sy het laten wasschen. De Vrouwen leggen het op scherpe en hoekige strenen / en beuken het met sware stoksragen / waer door het dan op honderd plaatsen doorkozven word. Sels kan men'er geen keur van dit slagh van menschen hebben / want alle die schepsels daer gewoon sijn op een wijse te handelen. Luiden van aensien hebben nogtans seer schoon Ljwaed / maer alle de andere by na geheel niet / sijnde het selve daer seer dier en weinsig.

Ik home nogmaels tot de kleedinge van de Dames / waer van andere dingen / die my tuffen beiden inde gedagten quamen / my een en andermael hebben doen afwijken. Sy dragen om haer hals een kant van groene of roode zijde / ook wel van silver of goud. Sy hebben geheele gozdeis van Medallen / en Reliquie doozjes / zijnde veel Reiken daer die in so gzootten meenigte niet gevonden worden. Nog dragen sy een koozde van de rene of de ander Orde / het zy van Franciscus / van de Carmeliten / of van iemand anders. Deselbe bestaen uit een klein koozdeken / van swarte / witte / of bzuine wol / dat rondom haer lijf gaet / en tot op het einde van de rok afhangt. In het selve sijn veel knoopjes / die gemeenlyk met gesteenten worden aengewesen. Dese worden gedragen door gelosten die sy aen iemand van die Heiligen gedaen hebben / maer de onderwerpen van diegelyke gelosten sijn dikwils soodanig / dat men sig sou schamen deselbe te verhalen.

Sy dragen veel Gesteenten / en van de schoonste die men sien kan. Ook en hebben sy'er niet slegts een stelsel van / soe als de Dames hier

Fijn Lijwaad uitstekende geestige meer in Spanjen.

Spaanse Vrouwen dragen veel Reliquien, en koorden van dese of gene Orde.

Hebben uitstekende de veel

Gesteenten, en kostelijke Juwelen,

en elders / maar tot acht / ja tot tien in 't getal / sommige van Diamanten / andere van Rubijnen / Smaragden / Paerlen / Turquoisen / en soo vervolgens. Maar zy setten deselve seer qualijk in / bedekken by na geheel den steen / soo dat men van deselve maar een klein gedeelte ziet. Indien men haer de reden daer van vraegt / so geven zy tot antwoord / dat haer het goud by na so waardig als de steenen scheen; maar de rechte reden is / om dat haer Goudsmeden die niet beter weten in te setten.

Hangen alles aan haar ooren, datse fray agter, zelfs gouden Sleutels en Horologien.

De Dames dragen groote Bouquetten van Gesteenten boven aen haer Tabbaerds-lyben / van welke een snoer Perlen / ook wel een tien of twaelf Diamant strikken afhangen / welke sy op de zyde van het lijf vast maken. Sy dragen noit snoeren om den hals / maar wel Bzaeletten / of Armbanden / ook Ringen en Oorhangsels / die langer zijn als een hand / en so swaer / dat het wonder is / hoe sy die dragen kunnen / sonder dat het leleken van haer ooz daer dooz wert afgeschuurd. Ja 'er sy hangen aen haer ooz alles dat sy scap agten / en ik heb 'er gesien / die een tedelijke groote Porologie aen hadden / ook hangsloten van dierbare gesteenten / ja zelfs die 'er Engelsse welgewerkte sleutels van goud of silver aen hadden. Sy stellen het gene men Agnus Dei noemd op haer mouwen / ook andere kleine beelddes / en niet alleen op haer mouwen / maar ook op de schouder / en op andere plaetsen. Haer hoofden sijn geheel met Poincons beladen / sommige gemaeckt als kleine bliegen / andere als schoenlappers / van welke beestjes het gesteente de couleuren uitmaekt.

Haar verdere hooftsieraden.

Sy Pullen of klappen sig op verscheiden wyzen / dog egter ebenwel blootghoofds. Sy scheiden haar hairen / en plakken de scheelen op haer boozhoofd / sijnde die hairen soo glat en glinsterende / dat men / sonder de saek te vergzoeten / sig daer in sou kunnen spiegelen. Somwijlen setten sy een Paruik van valsche hairen op / die ten uttersten qualijk is toegesteld / en uitgezeld op hare schouderen valt / alleen usc breefe van die met de hare / die seer schoon sijn / niet te vermengen. Gemeenlyk maken sy van haer hairen bys lagen / aen welke sy strikken van linten binden / ook knopen sy die wel met Perlen / en maken die alle aen haer gozdel vast. Des Somers in huis sijnde / winden sy die in een sakke van gecouleurd taffetas / dat met kant van garen versierd is. Noit dragen sy mutsen / 't sy by dag / of by nacht. Ik heb 'er gesien die pluimen op haer hoofd hadden / als de kleine kinderen. Dese pluimen sijn seer fyn / en bespzyngd met verscheide couleuren / het welke haer effective veel schoonder maekt.

Opvoedinge der jonge Dogters.

De jonge Dogtertjes van goerden huise / die aerdig sijn / worden niet alleen seer wel gekleed / maar ook aen Dames van aensien gegeven / dewelke haer dan gemeenlyk besig houden / met bozduurtwerken van goud en silver / of zyde te maken / van verscheide couleuren / om aen de boozden van haer hembden / aen den hals / of aen de armen te setten; dog indien men deselve niet seer nauw op den haspel past / en haer

haer haer eigen gang laet gaen / 300 zullen sp met de mond veel meer weck spoeden / als met de handen / zijnde seer klapagtig / en gansch niet naerftig.

Chang diende ik A Ed. te seggen / op wat manier dese Dames ge- woon sijn haer besoeck te houden. Men siet'er by de vfstig of seftigh in een Gallerpe / daer onder sig niet een Cavalier bevind. Alle sittense op de gzynd / met de beenen kruisfelings onder sig : Zijnde dit een seer oude gewoonte / die de Spanjaerds nog van de Mooren hebben over- gehouden. Ook sittense op die eigenste wijze aan tafel / en in de kerk / gelijk wy elders gesegd hebben. In dese t'samenkomsten sittense met haer by of sef by malkanderen / hebbende een silvere Bierwagen in het midden / daer gemeentlijk houtsholen van steenen van Sijpen in zijn / om geen pijn in het hoofd te verwekken / 't welk sekerlyk dooz andere zou geschieden. Komt'er nu een Dame van buiten / om mede in het geselschap te sijn / soo word daer van dooz een Dwerf / of Dwerginne / kennis gegeven / die het selve verrigten / met haer eene knie op de aerde leggende. Terfond saen alle de Dames van het ge- selschap op / en de Dame van den huise gaet vooz af / om die gene te ontfangen / die haer komt bezoeken. Sp kussen malkander niet in het ontfangen ; misschien om datze de betwen die op haer aengesigt sijn / niet souden beschadigen ; maer geven malkander in plaets van dien de bloote hand.

In het onderhoud seggen zy tegen malkander gy / en sy / en noemen malkander geen Mevrouw / Mevrouw / Hoogheid / nog Excellen- tie / maer alleen Donna Maria , Donna Clara , Donna Theresa , of zooze anders mogen heeten. En wanneer ik ondersogte / om wat reden sy soo gemeensaem met malkander handelden / soo verfond ik dat het selve was / om geen redenen van twist onder malkander te hebben ; en sulks / om dat'er bersehide wijzen sijn / op welke men met malkander kan spreken / dooz welke men / als men wil / het onderscheid van de hoedanigheden der personen uitzukt / als ook haer rang ; en sooda- nigen onderscheid dikwils niet wol te maken sijnde / zonder met meer moeite als anders te spreken / sy liever de voozschreven wijze van doen hebben verhooren / sonder op alle die dingen agt te geven / om dese moeiten vooz te komen. By dit alles moet men / als iets byzonders / byboe- gen / dat luiden van die Character by na noit en mistrouwen / dat is / datze dooz het houwelijk noit in een minder geslagt overgaen / als het hare / waer dooz sy van alle luiden van aensien sijn en blyven.

De Vrouwen van de Raedsheeren / en Palattyke Bediende / gaen zels ook de Vrouwen van het Hof niet besoecken / en een man van een goet geslagt / trouwd altijd niet een dergelike Dogter. Men siet daer de Burgers soo niet met den Adel vermengen / als in Frankryk / en op andere plaetsen ; en daerom is het dat sy niet veel wagen / al is het datse gemeensaem met malkander omme gaen.

Plegtelyk- heden in 't besoeck der Spaanse Dames onderhou- den.

Op wat wijze sy malkan- deren tite- leren, ende reden waarom sy soo ge- meensaem met mal- kander sijn?

Op wat wijze sy malkan- deren tite- leren, ende reden waarom sy soo ge- meensaem met mal- kander sijn?

Da-

300 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van

Camog na malkander quamen / en sig lieten aenmelden / soo soudent alle de andere soo dikwils op staen / en selfs tot aende boozkamer als in Processie gaan / om dese te ontfangen.

Alle synse in dese gelegenheid op het heerlijckste opgeschikt / en hebben / gelijk ik reeds gesegd hebbe / veel kostelyke Gesteenten. Men vind'er tafels / op welke men a l'Ombre speeld om groot geld / sonder veel gerugts te maken. Haer kaarten sijn soo dun als papier / en heel anders beschilderd als de onse. Als men een geheel spel daar van in sijn hand heeft / schijnt het maar een toegebouwen bzieffe te wezen / waar dooz het een beozieger zeer gemakkelyk sou vallen / een geheel spel / of maar een kaarte die of bier weg te steehen.

Spaanse
Kaarten.

Wat faken
in dese by
een kom-
sten ver-
handeld
worden.
Lof der
Spaanse
Vrouwen.

In dese by een-komsten wordt gespooken van al wat'er niemts is / soo aan het Hof als in de Stad. Een ommegang dieze onder mal- kander hebben is seer vermakkelyk / en men moet bekennen / dat zy een zekere lebendigheit van geest hebben / tot dewelke andere niet komen konnen. Zy sijn aanlokkende en streelende / sy houden veel van te mand te pnyssen / en doen dat op een seer edelmoedige wyze / in welke zeer veel verstand en oordeel upmunt. Men moet sig verwonderen / dat sy zoo grooten memorie hebben / te gelijk met sulken biertigen en bluggen geest. Sy hebben een zeer teer en gevoelig herte / zelfs meer als het wel behoorde te wesen. Sy lesen en schryven weinig / egter doense groot voordeel met het weinige datse lesen / en het gene ze schry- ven is ten eenemaal net en beknopt.

36w 90
Kinder-
pokjes in
Spanjen
niet ge-
vaarlijk en
waarom?
37 001 71
Gedaante,
en oproi-
sel der
Spaanse
Vrouwen.

De trekken van haer aangesigt sijn / zoo als ik gezegd hebbe / zeer regelmatig en teder / hoewel haer groote magerheit die gene afkeerig maakt / die dat niet gewoon sijn. Ook synse bym / en seer effen en glad van vel. De kinderpokjes doen hier soo veel schade niet als el- ders / dooz dien men weinig siet die daar mede geteekend sijn. Ik schrybe dit toe aan de warmte / en aan de zuiberheit van de lugt / waar dooz die stoffen te beter konnen uitwasmen. Haer hairen sijn swar- ter als Ebenhout / en glinsterende als een spiegel / ook is het vel van haer voozhoofd zoo blinkende dat men daar over verbaast moet staen / te meer om dat het selve doozgaans zoo sterk is gespannen / dat men niet kan gedenken / of zy moesten'er pijn aan hebben. De meeste Vrouwen schryppen haer wenkbrauwen af / en laten die maar so bzeed als een dzaad / maar het geen my nog wanstalliger dankt / is / dat sy die met een stzeke vertwe / dwers over het voozhoofd / aan malkan- der trekken / op dat de wenkbrauwen tot malkander soudent schynen te komen ; 't welk in haer sin een onvergelykelyke schoonheit is. Nog tang sijn'er veel onder haer / die daar geen smaak in vinden / en men siet'er zommige / die regelmatigter schoon sijn als de Franse / niet te- genstaande haer mislyk hulsel / en weinig optopinge die sy by haer aan- gesigt boegen. Maar ook in wat Land hebben de Vrouwen soo scho- ne oogen als hier : Synde deselve soo lebendig en doozdringende / en stzekende een soo tedere en bezijpelyke taal / dat / indiens niet an-

ders